

Erdélyi Örmény Gyökerek

Füzetek

Fővárosi Örmény Klub időszaki kiadványa
I. évfolyam 1997/7. szám

1997. szeptember

„Emlékek nélkül,
népeknek híre csak
árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén du. 17 órakor - hívtatán és hívtatlanul - mindenkit szeretettel vár klubdélutánjaira a Budapest V. Semmelweis u. 1-3. I. emeleti zenetermébe.

Naptár

Szeptember 14. = **Keresztfelmagasztalás**

Nagy Konstantin császár édesanyja, Szent Ilona (Heléna) régészeti kutatásokat folytatott a jeruzsálemi Kálvárián. Három keresztet találtak. Ebből melyik lehetett Krisztus keresztje? - Erre úgy kaptak feleletet, hogy a hozzáérő, azt érintő betegek meggyógyultak. Az egyház a keresztet mint Krisztus ereklyét tiszteli:

Leborulunk a Te drága kereszted előtt és hódolattal tiszteljük, s megemlékezünk dicsőséges feltámadásodról, és bocsánatot kérünk törvényszegéseinkért. Kereszted által emelted ki az emberiséget a kárhozatból! És most, eme szent és isteni jel által adj az egész világnak mennyei békességet!

/Saragán - néhai Kovács Géza fordítása/

E hónapban üljük a Fogolykiváltó Boldogasszony ünnepét is. Ez az ünnep abban az időben keletkezett, mikor a mohamedánok sok keresztényt ejtettek rabságba. A budapesti örmény kápolna búcsúja (szept. 24.). Szeptember 30-án ünnepli a görög katolikus egyház Világosító Szent Gergelyt. Jóllehet békében hunyt el, szenvedése miatt vértanúként tisztelik.

Dr. Sasvári László

<><><><><><>

DÉLI HARANGZÚGÁS

Egy kedves barátom a közelmúltban, régi, szakadozott papírú könyvet ajándékozott, amit az idő foga már alaposan megrágott. A 320 oldalon versek voltak 1558. évtől az 1943. évig különböző költőktől. A könyv címe: VERSEKBEN TÜNDÖKLŐ ERDÉLY és egy kolozsvári nyomda kiadásában, Szentimrei Jenő gyűjtésében jelent meg. Éjsza-

kákon keresztül nagy élvezettel olvastam és az egyik versre megdobbant a szívem az emlékek hatására. A vers a következő volt:

MINDENKI TESTVÉREM NEKEM

Én nem ismertem nagyapámat,
sem őseimet
Nem láttam soha bús hazámat
az ARARÁT tövében,
csak hallgattam hitetlenül
a meséket márványpalotákról, melyben
királyok és
örmény hercegek éltek

De egyszer eljöttek és körülzsongtak
titokzatos örmény szavak,
oly idegenek és mégis oly ismerősek,
Szavak, melyekre nem tanított soha
senki,
De valahol forrón bennem éltek

Elgondolkoztam furcsa sorsomon,
e kegyetlen és áldott kettősségen
Életem két ága mily csodásan egybe
forrott,
s ma nem magyar örmény,
de magyar vagyok

Magyar vagyok,
de minden valláson és fajon túl
mégis csak az embert látom
Bús őseim példája tanított meg erre,
kik vándoroltak hazátlanul

És most hazám e föld,
s az erdélyi csillagok alatt
mindenki testvérem nekem

A vers költője FLORIÁN TIBOR, aki tudomásom szerint Marosvásárhelyen élt.

A vers lelki tisztulásom és önfelismerésem volt több éjszakán keresztül. És akkor felmerült bennem egy gyerekkori emlék! Talán velem száll a sírba !

Kora nyári estén, amikor Csíkszeredára megérkezett a vonat, vár minket a lovas kocsi, hogy Csíkszépvízre vigyen. Gyönyörű holdfényes este volt. Megérkeztünk Nagyapámhoz, ahol már vártak rokonok és barátok, falu örményei. A nagy kerti asztalt körülálltuk és egy szívvel, egy lélekkel elénekeltük, hogy "Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország". És amikor a kertbe bejött a román csendőr és megkérdezte, hogy már mi mit énekelünk, akkor Nagyapám félrehívta és valamit a zsebébe dugott. Mi csak annyit hallottunk, hogy azt mondta: na fiam most te is velünk énekelsz. Éveken keresztül megisméltődött ez a szertartás.

A kora középkortól kezdve, a második világháború befejezéséig ebben a kötetben kitűnő költőink, gondolkodóink elmondták bánatukat, megírták keserves sorsunkat és hitünket a reményteljesebb jövőben: Csokonai Vitéz Mihály, Kriza János, Petőfi Sándor, Arany János, Áprily Lajos, Benedek Elek, Dzsida Jenő, Jékely Zoltán, Ady Endre, Babits Mihály és még számosan. Mégis ennek a versnek az emléke kísértet és kísért még ma is, mert magamat éreztem a leírtakban.

Hiszen Nagyapám, Apám és még nagyon sok örmény barátunk ha nem is tud örményül, de ugyanazt mondták, tették és szenvedtek hitükért. Tudták anélkül, hogy valaki is

kényszerítette volna őket. Magyarország hazát adott, ha nem is beszéltek örményül, örmény ételeket ettek és nagy szeretettel segítették egymást, ha arra szükség volt.

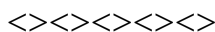
A mai nemzedék sokat tanulhatna tőlük és erkölcsi kötelessége lenne ezt a szellemet továbbadni, mert génjeink nem csálnak.

Felemások lettünk ? Áldás, vagy átok ez a kettősség? Nem tudom, de biztos vagyok abban, hogy ILYENEK VAGYUNK - " SZÓLTAM, NOHA MÉG MINDIG NEM MENTETTEM MEG LELKEMET"- írta Sándor András, akivel korban, gondolkodásban és érzelemben oly rokonok vagyunk. Olvastam az 56-os szabadságharc egyik hőse, Pongrátz Gergely örmény testvérünk lapjában. Mondtam: A GÉNEK NEM CSALNAK. Köszönöm nekik, hogy szóltak!

MOTTÓ: Conscientia bene actae vitae multorumque, bene factorum recordatio iucundissima est.

/A legkellemesebb a helyesen élt élet tudata és a sok jótett emléke./

Dr. Zakariás Egon

A Simaiak

Írta néhai Korbuly Domonkos

II. rész

A Simai család őse Salamon 1717-ben már tanácsnoki tisztséget visel Szamosújváron. Nevét mint akkoriban a magyarörmények mindnyájan háromféleképpen írta: Szolomon Simai, vagy Szolomon Toderi /mert az apja Tódor volt/, vagy Szolomon Tóderi Simáján. A XVIII. század végén a nevek írásából már elmaradt az apa neve, a XIX. század eleje óta pedig a magyar írásmód szerint írták a nevet, vagyis elől a családnév és utána a személynév = Simai Szolomon.

Az erdélyi örmények nem tekintettek külön nemzetnek. Erdélyben 1848. évig csak három nemzetet ismertek a törvények: magyar, székely, szász. Még a százezres család-számú románságot sem ismerték el nemzetként. Az örménység Erdélyben „Companiát”, kereskedelmi társaságot alkotott. Kb. 1740-ig az egész örménység egy companiába tartozott, amelynek főbírója a szamosújvári bíró volt. Ezután két compania létezett a belső, amelyhez a szamosújvári és az erzsébetvárosi tartozott, a szamosújvári főbíró vezetésével, és a külső, amely a két székelyföldi örménytelepet foglalta magában. Mintegy 1770 után megszűnt a compánia kötelék és a négy erdélyi örmény-telepnek nem volt közös irányítója.

Szamosújvárnak a legtöbb főbíró a Simai család adta. A főbíró évente választották, aki 12 tanácsnokkal és 100 esküdttel igazgatta kezdetben a Companiát, később a várost.

Simai Salamon 1721 és 1731 közt hatszor volt főbíró. Szamosújvár neve akkor még Armenopolis vagy örményváros volt. Simai Salamon neve után már azt írta, hogy „Örmény városnak főbírója”.